

Některé pomůcky k vedení palby skupiny a oddílu.

V období přibližovacího pochodu nebo ve střetném boji, kdy se situace na bojišti velmi rychle mění, nutno zpravidla velmi široce uvolnit iniciativu podřízených velitelů dělostřeleckých jednotek. Velitel skupiny a často i velitel oddílu bývá nucen omezit se na rozdělení úkolů a prostorů činnosti mezi podřízené jednotky, jež si pak samostatně volí cíle i způsob a dobu střelby na ně. Velitel skupiny a často i velitelé oddílů zasahují do provádění střelby jen tehdy, ukáže-li se toho zvláštní, mimořádná potřeba.

Jakmile se však situace začíná ustalovati, byť i jen na několik hodin, ujmají se postupně velitelé oddílů a skupin vedení palby sami, aby soustředili činnost baterií do prostorů pro pěchotu nejdůležitějších a v čase nejprůhodnějších. Velení dělostřelectva se postupně stále více centralisuje, aby se při nejmenší možné spotřebě střeliva dosáhlo největší mohutnosti účinků střelby.

Nemá-li tato centralisace velení příliš brzditi provádění paleb, nutno učiniti opatření, aby dodávání rozkazů bylo co nejkratší, aby pochopení cílů podřízenými veliteli bylo co nejrychlejší, aby cíle byly přidělovány těm jednotkám, které mohou střelbu nejrychleji provést, a aby při tom některá jednotka nebyla přespříliš přetěžována. Prvním dvěma požadavkům bude napomáhati řádně a účelně vedená *evidence cílů*, stále doplňovaná podle „*P ř e h l e d ů z p r á v*“, které vydává dělostřelecká zpravodajská služba vyšší jednotky. Každý cíl, zapsaný v seznamech, má své evidenční číslo, které podstatně zkracuje vydávané rozkazy pro střelbu a snižuje možnost nedorozumění. Ostatním dvěma požadavkům bude napomáhati *z á z n a m o b o j o v é č i n n o s t i* skupiny a oddílu, stále doplňovaný podle hlášení podřízených jednotek. Z tohoto záznamu možno vyčísti, která jednotka se již zastrčila na cíl nebo do jeho blízkosti, a také, jak která jednotka byla dosud zatížena a kolik spotřebovala střeliva.

Evidence cílů a přehledy zpráv. V přehledech zpráv se uveřejňují podle D-VIII-1, část VIII, čl. 55 tyto zprávy:

seznam nově zjištěných baterií a opravy (doplňky) ke zprávám o palebných postaveních již známých s připojenými náčrtý nebo leteckými snímky;

seznam cílů pro střelbu zabraňovací;

seznam jiných důležitých cílů, o kterých si dělostřelecké jednotky nemohou opatřiti zprávy vlastními prostředky;

zprávy o výsledku vlastní palby (na př. palby ničivé, palby proti bateriím), možno-li s připojeným leteckým snímkem;

souhrn zpráv o činnosti nepřítele, obzvláště jeho dělostřelectva.

Je-li málo zpráv o cílech, mohou se všechny zprávy o cílech a zprávy o situaci a činnosti nepřítele shrnouti v jeden celek. Zprávy o výsledku vlastní palby se dodávají obyčejně přímo jednotkám, které palbu prováděly. Je-li zpráv větší množství, může se pro každý druh cílů vydati zvláštní seznam; obyčejně se však vydává jen zvláštní seznam palebných postavení nepřátelského dělostřelectva, kdežto zprávy o cílech pro střelbu zabraňovací se spojují se zprávami o jiných důležitých cílech.

Veškeré seznamy musí býti účelně sestaveny a zprávy o cílech musí obsahovati takové údaje, aby z nich dělostřelecké jednotky mohly co nejvíce těžiti. Vhodný vzor pro tyto seznamy je v I. roč. Děd. rozhledů (VR. 1931, čís. 7—8, str. 864—866).

Každý cíl má býti řádně označen evidenčním číslem nebo písmenem. Značkovati je možno jen cíle v klidu; cíle zachycené v pohybu se v seznamech cílů neuvádějí, nýbrž jen v souhrnu zpráv o činnosti nepřítele. Cíle skutečně se číslují arabskými číslicemi, kdežto cíle pravděpodobné, t. j. body, na které se má jen připravit střelba zabraňovací nebo rušivá pro ten případ, že by se tam později nepřítel objevil, označují se obyčejně malými písmeny abecedy.

Evidenční označování cílů musí se předem pečlivě upravit u celé vyšší jednotky, aby při vzájemné výměně zpráv mezi různými zpravodajskými orgány nenastal zmatek a aby nebyla ztížena práce DZS. vyšší jednotky, kde se soustřeďuje největší počet zpráv z různých stran a pramenů. DZS. může sice po každé v plánu pro vyhledávání zpráv podřízeným zvláštním pátracím orgánům a dělostřeleckým jednotkám oznámiti, jakým způsobem se bude provádět evidenční značení cílů u příslušné vyšší jednotky, účelnější však je držeti se při tom určité předem vžitě normy, aby zpravodajské orgány častějším cvikem mohly nabýti dostatečné zběhlosti v označování cílů.

V našich poměrech se osvědčuje zvláště dobře tato norma (odpovídající číslům děl. pluků):

Skupina přímé podpory, jejímž velitelem je velitel lehkého děl. pluku organického divisního dělostřelectva, čísluje normálně cíle od 1—99;

skupina přímé podpory, jejímž velitelem je někdo jiný než velitel organického lehkého pluku, čísluje cíle normálně od 200—299;

skupina všeobecné činnosti čísluje od 100—199;

skupina proti bateriím čísluje od 300—399;

jiné skupiny armádního dělostřelectva (skupina dělostřelectva velké mohutnosti, t. j. moždíře, nebo skupina daleké působnosti, t. j. dalekosenné kanony) číslují od 400—499;

DZS. divise od 500—999;

DZS. armády od 1000 nahoru.

Pravděpodobné cíle pro eventuální palbu zabraňovací nebo rušivou označuje DZS. malými písmeny abecedy (na př. a—z, a₁—z₁, a₂—z₂ atd.).

Rozsah čísel a značek je tak značný, že všechny dělostřelecké skupiny a všechna vyšší velitelstva mohou s nimi normálně vystačiti. Je-li třeba nějaké odchylky, dá se to snadno provésti. Jsou-li na př. 3 skupiny přímé podpory, může DZS. vyšší jednotky buď některé skupině propůjčiti určitou serii čísel ze své serie, na př. od 500—599, nebo rozdělití některou serii čísel

vyhrazených přímé podpoře na 2 serie a podělití tak dvě slabší skupiny (na př. jedna skupina dostane čísla 200—249 a druhá 250—299).

Zvláštní pátrací orgány (balon, letectvo, pozorovací a zvukoměrná baterie) zpravidla cíle nečíslují, nýbrž je postupují k očíslování DZS. příslušné vyšší jednotky a v určitých případech i skupinám, a to proto, aby některý cíl zjištěný několika pátracími orgány nedostal zbytečně několik evidenčních čísel, kteroužto závadu by pak musil zpravodajský důstojník vyššího velitelství nebo skupiny po každé odstranit.

Někdy je možno letcům, zvláště prvnímu letci, kterého velitel dělostřelectva vyšší jednotky nebo velitel skupiny vysílá na střeh, propůjčiti menší serii čísel k označování nových baterií (na př. čísla 550—559). Tento postup je však oprávněn jen tehdy, je-li letoun přesně informován o všech dosud zjištěných bateriích a má-li mapu, kde jsou tyto baterie zaznamenány i s evidenčními čísly. Vyzve-li pak takový letoun k palbě na některou dříve zjištěnou baterii, hlásí na př. jen: „Baterie 511 v činnosti.“ Zjistí-li letec novou baterii, použije ihned k jejímu označení některého čísla ze serie, která mu byla dána k dispozici, a hlásí na př.: „Baterie 551 v činnosti 3 děla 098628 řídte zastřelení.“ Toto opatření má velkou výhodu, protože letec, jakmile baterie je zjištěna, nemusí ji po druhé již označovat souřadnicemi, nýbrž jen evidenčním číslem; také anténa, má-li vyzvatí letce, aby pozoroval palbu na některou již známou baterii, může mu udati jen evidenční číslo, což je mnohem jednodušší a kratší, zvláště jde-li o střelbu na baterii, jejíž poloha je v seznamu cílů označena souřadnicemi plánovými nebo topografickými.

Stane-li se, že pozemní pozorovatelny, zatím co letec je na střehu, náhodou zjistí novou baterii a že pak touž baterii postřehne a hlásí také letec, zruší se dřívější očíslování baterie a dá se jí číslo, kterým ji označil letec.

Poloha cíle musí býti u každého cíle udána v souřadnicích buď topografických anebo plánových, anebo v souřadnicích speciální mapy. Udává-li se cíl v souřadnicích topografických, je třeba uvést nejen souřadnice „x“ a „y“, nýbrž i „z“ cíle. U cílů větších rozměrů nutno připojit poznámku, zda se souřadnice vztahují na střed anebo na některý okraj cíle.

Byl-li cíl určen různými pozorovacími prostředky a po každé v jiném souřadnicovém systému, nepostačí udati jenom nej přesnější výsledek určení cíle, nýbrž je záhodno uvést také souřadnice ostatních způsobů, kterými cíl byl zjištěn. Toto opatření je v našich poměrech velmi prospěšné vzhledem na nemožnost řádné koordinace mezi plánem, speciálkou a topografickými souřadnicemi. Je-li cíl udán nejen v topografických souřadnicích, které na př. dodala pozorovací rota, ale kromě toho ještě v souřadnicích speciální mapy podle leteckého hlášení, použije oddíl k přípravě střelby topografických souřadnic, ale k evidenci na mapě se mu zase hodí mnohem lépe souřadnice plánové nebo souřadnice speciální mapy. Dobře je také, udá-li se kromě souřadnic cíle též prostor, kde cíl přibližně leží, na př. „300 m západně od koty 656“, protože se pak takový cíl na evidenční mapě mnohem rychleji postřehne, než když se musí hledat podle souřadnic.

Datum zjištění má se udávat v seznamech vždycky, má-li dělostřelectvo setrvati na místě déle než jeden den. Někdy je výhodné udávat i přibližně hodinu, kdy cíl byl nově zjištěn anebo opětně potvrzen. Čím kratší je doba, která od zjištění cíle uplyne, tím větší je pravděpodobnost, že cíl je dosud na místě. Datum zjištění je tedy měřítkem pravděpodobnosti existence udaných cílů a pobídkou pro velitele a zpravodajské orgány,

aby se snažili vždycky před zahájením palby přezkoušet, zda cíl hlášený před delší dobou již nezmizel.

Ve zprávách o nepřátelských bateriích se udává v závorce u data zjištění i počet zjištěných děl, na př.: „23/5—13 h—(4)“. Není-li možno počet děl zjistiti, napíše se na př.: „23/5—13 h—(?)“.

Počet zjištěných děl umožňuje střelcům jednotkám odhadnouti přibližně šířku cíle. Zpravodajské orgány z počtu děl v palebném postavení a z okolností, zda počet děl v jednom palebném postavení stoupne, klesne nebo zůstává beze změny, mohou vyvoditi různé taktické závěry.

Čím důkladnější je popis cíle, tím spíše je možno přizpůsobit střelbu povaze cíle, zvláště jde-li o střelbu nepozorovanou. Důležité je udávat nejen druh cíle (na př. kulomet, 2 minomety, rozvinutá pěchota, zákop atd.), nýbrž co možná také rozměry cíle (na př. 100×50 m) a rozlišovat cíle kryté a nekryté. U baterií je třeba hlásit i druh děl a ráži, aby velitelé a zpravodajské orgány mohli posouditi nebezpečnost a důležitost cíle.

U cílů udaných topografickými souřadnicemi je dobře připojit i podrobnější údaje o terénních podmínkách v okolí cíle, není-li možno přiložiti snímek cíle.

Palebná činnost nepřátelského dělostřelectva je nejlepším důkazem, že palebné postavení je obsazeno. Při tom však je třeba zmíniti se také o způsobu střelby (zastřílení na určité místo, zastřílení vysokými rozprasky, zabraňovací, rušivá, ničivá palba, neutralisace, palba na letoun atd.), aby zpravodajské orgány skupin mohly z celkového posouzení palebné činnosti, počtu, druhu a ráže děl v jednotlivých palebných postaveních vyvoditi náležité důsledky a zhodnotiti význam cíle pro vlastní jednotku.

Prameny zpráv (letec, balon, pozorovací nebo zvukoměrná baterie, která skupina nebo který oddíl, restituce, pěchota atd.) se udává, aby podřízené jednotky věděly, koho mohou požádat, aby palbu pozoroval.

U cílů zjištěných protínáním, fotogrametrií nebo srovnáním zpráv z různých pramenů má býti udáván stupeň přesnosti (na př. 50 m, 20 m, 0 m), aby si dělostřelectvo mohlo vypočítat, na jakou plochu má střilet. Protínáním lze zjistiti význačné cíle s přesností 5—10 m, jsou-li pozorovatelné dobře zaměřeny. Stupeň přesnosti v takovém případě musí zpravodajské službě udati orgán, který protínání zhodnocuje. Restituci leteckých snímků lze určit cíle mnohdy i s naprostou přesností (0 m). Letec anebo balon sám o sobě nemůže zpravidla určit cíl s takovou přesností, aby se střelba na takový cíl dala s úspěchem provést bez zastřílení nebo kontroly. Shodují-li se však zprávy letců nebo letce a balonu o témže cíli, můžeme připustiti, že přesnost určení nepřesahuje 50 m. Stupeň přesnosti stačí udávat do 50 m, protože by se střelba na cíle zjištěné s menší přesností nepozorovaná stejně již nevyplatila.

V poznámce se obvykle uvádějí vysvětlivky zkratk a značek, jichž bylo v přehledu použito. V přehledu nepřátelských palebných postavení se má u každého palebného postavení, které se neprozradilo palbou, uvést v poznámce všechno, co nasvědčuje, že palebné postavení je nebo bude obsazeno (vykopávky, mýcení, maskování, koleje po povozech, cirkulace atd.); u baterií, které se po nějaký čas odmlčely, nutno zase poznamenati, zda nebyly zjištěny známky nasvědčující, že palebné postavení je asi opuštěno.

Seznam cílů doplňuje mapa cílů, mapa pozorování, mapa hluchých prostorů atd. Tyto pomůcky se vedou proto, aby zpra-

vodajský orgán mohl informovat stále a rychle svého velitele o tom, která jednotka má nejlepší podmínky pro palbu a kdo může palbu pozorovat.

Záznam o bojové činnosti doplňuje tyto pomůcky tak, aby se veliteli mohlo dostat ještě dalších, nezbytně potřebných informací, a to: která podřízená jednotka, kdy, na co, čím a jak střelila nebo střílí;

kolik střeliva do určité doby vystřílely podřízené oddíly (baterie);

kolik střeliva bylo vystřeleno za určitou dobu na určitý cíl.

Záznam o bojové činnosti pro kterýkoliv oddíl se dá sestavit podle tohoto vzoru, který se v praxi velmi dobře osvědčil:

Záznam o bojové činnosti oddílu II. 107. při útoku 7./6.

Označení cíle	Druh střelby a pozorování	Trvání střelby	Střelící baterie			Spotřeba střeliva									Poznámka	
						4. bat.			5. bat.			6. bat.				
			4.	5.	6.	gr.	gš.	celkem	gr.	gš.	celkem	gr.	gš.	celkem		
HB ₁	zs p _{II}	do 5 hod.	x		x											Povolená spotřeba střeliva až na 1. post. cíl pro oddíl 720 ran Spotřebováno 217 + 28 + 230 = 675 ran Přebytek u oddílů = + 45 ran (+ 23 + 12 + 10)
HB ₂	zs p _{II}		x	x												
101	zs p ₆				x											
105	zs p ₅			x												
319	k let			x												
311	k bal				x											
117	k poz				x											
319	s	5-12 h.-5.15 h.	x		x	24	5		26	4		22	8			
105	ne	do 5-25 hod.		x		24			32			24				
409	ne p _{II}	do 5-30 hod.	x			24										
117	ne	do 5-30 hod.			x							28				
pech kol 312416	ne let	do 5-45 hod.		x					16				20			
A	s	do 5-45 hod.	x		x	0										
311	ne hal	do 5-55 hod.		x					30							
504	ne poz	do 6-10 hod.			x							32				
B	s	6-05 h.-6-08 h.	x	x		24			24							
g	rš	do 6-30 hod.			x				16							
125	ne p _{PII}	do 6-38 hod.		x					28							
protiútok záp. od Loučky	s p _{II}	do 6-55 hod.	x	x	x	32			24				32			
319	s	do 7-10 hod.	x		x	32						32				
Lhotka	rš	do 7-10 hod.		x					12							
C	s	7-16 h.-7-20 h.	x	x	x	32			16				32			
						156	61	217	156	72	228	138	92	230	1. postu- pního cíle dosaženo	

atd.

Cíl se označuje evidenčním číslem anebo značkou cíle nebo soustředění (IX, XII, atd.). Není-li cíl evidenčně označen, musí se ovšem popsat co nejstručněji, na př.: kul. kóta 286, bat. sev. od Plané, pěch. kol. atd.

Způsob střelby a pozorování se udává rovněž zkráceně, a to jednak proto, že na dlouhé psaní není za boje času, jednak také proto, že záznam je tím přehlednější, čím méně zápisů obsahuje. Při tom lze výhodně použít těchto srozumitelných a snadno zapamatovatelných zkratk a značek:

zs = zastřelení, k = kontrola, ne = neutralisace, ni = ničení, s = soustředění, zb = zabraňovací střelba, rš = rušivá střelba, př = přehradná střelba, pII = pozorovatelná II. oddílu, ppII = pomocná pozorovatelná II. oddílu, st = styčný důstojník, poz = pozorovací baterie, zvu = zvukoměrná baterie, let = letec, bal = balon atd.

Trvání střelby se udává proto, aby bylo zřejmé, po jakou dobu bude baterie zaměstnána střelbou a od kdy zase bude volná. Je-li možno, zapisuje se trvání střelby přesně (na př. od 7.32 hod. do 7.37 hod.), a to buď podle toho, co velitel oddílu velí, anebo střelili-li baterie z vlastního podnětu, podle toho, co velitel baterie hlásí. Obvyčejně však postačí, uvede-li se jenom, do kdy aspoň přibližně palba bude trvat (na př.: do 12.15 hod.).

Střelící baterie se označuje výraznou čárkou, křížkem anebo silnou tečkou v příslušné rubrice.

Spotřeba střeliva se zapisuje v příslušném sloupci podle toho, co velitel oddílu velí a co baterie hlásí. Za určité období (na př. po skončení kontrol a zastřelení, po skončení děl. přípravy, po útoku na 1. postupný cíl atd.) se sečte spotřeba jednotlivých druhů střeliva v každém sloupci a v rubrice „Celkem“ se zapíše součet všech ran, které každá baterie vystřelila. Orgán, který vede přehled bojové činnosti, musí neustále sledovat spotřebu střeliva průběhem boje a upozorňovat velitele oddílu, kdyby některá baterie měla velkou spotřebu střeliva proti ostatním bateriím, nebo kdyby některá baterie střelila příliš jednostranně, t. j. převážně jediným druhem střeliva. Je-li velitel oddílu takto stále informován, může potom difference, vznikající ve spotřebě střeliva, snadno odstraniti tím, že počne více zaměstnávat baterie, které dosud méně vystřelily, a že těm bateriím, které střelily dosud jednostranně, ukládá takové střelby, aby mohly spotřebovat i jiný druh střeliva. Má-li oddíl ve výzbroji ještě jiný druh střeliva než granáty nebo G-šrapnely (na př. dýmové nebo plynové střelivo atd.), musí se počet rubrik pro každou baterii náležitě zvětšit.

V poznámce možno uvádět různé vysvětlivky, na př. jaký význam mají použité značky a zkratky, aby každý, kdo záznam dostane do ruky, mohl mu porozumět; dále je možno tam zapisovat srovnání mezi střelivem povoleným pro určitou fázi boje a mezi skutečnou spotřebou atd.

Záznam o bojové činnosti má vésti pobočník oddílu. Je však na pováženu, zda pobočník oddílu, jenž je zároveň zpravodajským orgánem, bude mít vždycky tolik času, aby současně vedl všechny zpravodajské záznamy i záznam bojové činnosti. Obvyčejně bude musit oddílovému pobočníku vypomáhat orientační důstojník, a je-li již jinak zaměstnán, některý patrač anebo velitel některé čety, kterého si velitel oddílu povolá od baterie na svou pozorovatelnu.

Chce-li velitel oddílu, aby záznam o bojové činnosti byl vždycky dobře, přehledně a spolehlivě veden, musí si vycvičiti nejen pomocné orgány (pobočníka, orientačního důstojníka, velitele čet a patrače), aby uměli onen přehled řádně vésti, ale musí také od velitelů baterií již v míru při všech cvičeních vyžadovat, aby si navykli podávat svá hlášení v takové formě, jak je toho k vedení přehledu třeba, a to podle těchto zásad:

nařídí-li střelbu velitel oddílu, hlásí baterie vždycky ukončení střelby a počet a druh vystřeleného střeliva (na př.: „Střelba na cíl 19 skončena, 24 granátů“);

střílí-li baterie z vlastního popudu, musí hlásit zahájení střelby, spotřebu a druh střeliva (na př.: „Protiútok 322507 neutralisují 32 g = G-šrapnelů“).

Velitel oddílu má velet a velitel baterie hlásit celkovou spotřebu střeliva pro celou baterii a nikoli pro dělo, protože pak stejně je nutno vše přepočítat.

Záznam o bojové činnosti pro skupinu lze sestavit a vésti podobně jako záznam o bojové činnosti oddílu.

Rubriky se vyplňují obdobně jako v záznamu o bojové činnosti oddílu vyjma tyto odchylky:

V rubrice „Způsob palby a pozorování“ se zaznamenává jen pozorování vykonané v prospěch některého oddílu zvláštními pozorovacími prostředky (letec, balon, pozorovací baterie, zvukoměrná baterie). V rubrice „Spotřeba střeliva“ se zapisuje jen počet ran bez ohledu na druh střeliva, což pro velitelství skupiny úplně postačí. Rubrika „Střílející oddíl“ mohla by zde snad vůbec býti vypuštěna, protože již ze sloupce „Spotřeba střeliva“ je zřejmo, který oddíl střílí.

Za útoku na nepřítele v postavení a zvláště za útoku na opevněnou posici, kde je nutno postřelovat větší množství cílů a po delší dobu, dá se přehled bojové činnosti skupiny vésti grafickým způsobem tak, jak je uvedeno v uvedených Dělostřeleckých rozhledech (VR. 1931, čís. 7—8, příloha F a G). V onom případě se vede ještě zvláštní „Přehled postřelovaných cílů“, aby velitel skupiny věděl, kolik ran na který cíl za určitou dobu padlo a zda je tedy cíl málo nebo dostatečně neutralisován.

Záznam o bojové činnosti skupiny vede 1. pobočník a přehled postřelovaných cílů 2. pobočník.

Velitel baterie učiní také dobře, pořídí-li si podobný zjednodušený záznam o bojové činnosti pro svoji baterii.

Major Miroslav Šípek:

Výchova poddůstojníků polního dělostřelectva.

Zkrácení presenční služby na pouhých 14 měsíců dalo nové podněty, směřující k rychlejšímu postupu při školení dorostu poddůstojníků ve snaze vyplniti co nejdříve mezery, vzniklé časnějším odchodem presenčně sloužícího mužstva. K tomu směřoval návrh na zavedení co největší specialisace ve výcviku poddůstojnického dorostu, podle něhož měli býti žáci poddůstojnických škol tříděni na skupiny a školeni vždy jen v jednom určitém výcvikovém odvětví podle zamýšleného zařazení, a to buď jako dělovodi, nebo patrači a ordonanční poddůstojníci, poddůstojníci pro střelbu atd.

Není pochyby o tom, že při omezení celkové výcvikové látky na pouhou látku určitého speciálního odvětví možno dosáhnouti u žáků potřebných odborných znalostí pro úkony poddůstojníka-specialisty dříve než při způsobu dosavadním. Přes to si dovolím tvrditi s naprostou jistotou, že ani při specialisaci výcviku nemůžeme vycvičiti skutečně dobré řadové